STOLPERSTEINE

Rob Hompes legt bloemen bij de Stolpersteine voor zijn omgekomen ouders en broertjes. foto Frans Paalman

Zwolse naam terug dankzij Stolpersteine

De familie Hompes heeft ruim zeventig jaar na deportatie weer een naam in Zwolle.

door **Sander Wageman**

ZWOLLE – „Toen ik geboren werd, was mijn vader er al niet meer. Mijn moeder en twee broertjes heb ik nooit gekend.”
Iedere Stolperstein heeft zijn verhaal. Dit is het verhaal van Rob Hompes. De Brederostraat 133 was het laatste adres waar de familie Hompes samen gelukkig was. Op een vergeelde foto prijkt moeder Henriëtte met zoontje Harry op de arm onder de zonnewering van de woning. Op het muurtje van de voortuin staan een paar kinderen, waaronder de oudste zoon David. De zon schijnt. Jeugdherinneringen aan Zwolle heeft Rob Hompes, de jongste van het gezin, niet. Hij was nog niet geboren toen de foto voor het huis genomen werd. Enkele jaren later, in 1943, zag Rob het levenslicht in Amsterdam. Zijn vader is dan al in Auschwitz vermoord. Zijn moeder en twee broertjes moesten van de bezetter verhuizen. Eerst naar de Bitterstraat in Zwolle, later naar het hart van de Jodenbuurt in Amsterdam, de Muiderstraat.
„Mijn moeder gaf mij kort na de bevalling weg aan de verpleegsters van het Nieuw Israëlisch ziekenhuis. Daardoor kan ik het navertellen”, weet Rob over die tijd. Hoe moeilijk ook, het afgeven van haar jongste zoon was een levensreddende actie.
Samen met haar zoons David en Harry werd Henriëtte Hompes gedeporteerd naar Sobibor waar ze op 23 juli 1943 werden omgebracht.
De drie maanden oude Rob wist door de dappere en ongetwijfeld hartverscheurende beslissing van zijn moeder als enig gezinslid de oorlog te overleven. „Mijn moeder moet onrustig zijn geweest in de maanden dat ik bij haar in de buik zat”, denkt Rob. „Die onrust heb ik jarenlang ook gevoeld. Die bleef een lange tijd.”
Rob werd in de laatste oorlogsjaren van onderduikadres naar onderduikadres gebracht. Pas toen het veilig was vond hij een pleegadres.
Ruim zeven decennia na het rampzalige jaar 1943 staat Rob weer voor dat huis aan de Brederostraat waar zijn ouders en broertjes voor het laatst samen gelukkig waren. Met de onthulling van vier Stolpersteine is de naam Hompes weer terug in Zwolle.
In een emotionele toespraak roept Rob op tot verdraagzaamheid. „Mijn vader was een gewoon mens. Hij werkte voor een groothandel voor textielspullen aan de Melkmarkt. Hij had geen kenmerken waar mensen aanstoot aan konden nemen. Hij vertoonde geen vreemd gedrag. Waarom heb ik hem dan nooit gekend? Mijn moeder was een gewone vrouw. Waarom heb ik haar dan nooit gekend? Was het echt alleen omdat ze Joods waren? Ja. Deze steentjes geven mijn ouders en broertjes weer een naam in Zwolle. En ze helpen voorbijgangers eraan te herinneren dat we nooit zullen vergeten.”

STOLPERSTEINE

- **Stolpersteine, ofwel struikelstenen, zijn ontsproten aan het brein van de Duitse kunstenaar Gunter Demnig ontsproten.**
- **Overal in Europa legt hij Stolpersteine op plekken waar slachtoffers van de Holocaust hebben gewoond. Europa telt inmiddels duizenden Stolpersteine.**
- **Het zijn messing stenen van tien bij tien centimeter, die in het trottoir voor de woning komen te liggen. In de steen heeft Demnig de naam, geboorte- en sterfdatum gestanst.**
- **De Stolpersteine laten mensen stil staan bij Joodse slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog.**

> **Mijn moeder was een gewone vrouw. Waarom heb ik haar nooit gekend?**
> Rob Hompes

Moord op Barend is niet onopgemerkt gebleven

door **Michael Amsman**

ZWOLLE – Het dagboek van zijn door de nazi's geëxecuteerde oom Barend heeft zijn kijk op de wereld veranderd, zegt de Amerikaanse Zwollenaar Hans Davidson. „Het heeft me minder liberaal en meer militant gemaakt. Als mensen zeggen dat ze Joden willen doden, moet je dat serieus nemen. Ook als ze dat in deze tijd in Den Haag roepen, ja.”
Davidson (68), hoogleraar gynaecologie in Californië, brengt flinke delen van het jaar door in zijn tweede huis in zijn geboortestad Zwolle. Tijdens een van die verblijven werd hij gewezen op een dagboekje dat een oom van hem in een Berlijnse gevangenis had bijgehouden. Het raakte hem, vertelde hij vier jaar geleden in deze krant. „Waar je ook leest: alleen maar ellende. Barend werd niet gemarteld, wel vernederd en uitgehongerd.” Hij besloot er een boek over te schrijven. „Het is nu of nooit”, zei hij. „Over tien jaar is er niemand meer die de oorlog heeft meegemaakt. Dan zijn alle herinneringen verdwenen en is alles voor niets geweest.”
Oom Barend is niet onopgemerkt gebleven, nu gistermiddag 'Het Dagboek van Barend Davidson, vergeten Zwolse verzetsstrijder' is gepresenteerd. Dat gebeurde tijdens de plaatsing van een Stolperstein op de plek waar vroeger het huis aan de Jufferenwal 14 stond, waar Barend woonde tot hij in 1941 werd gearresteerd wegens deelname aan het verzet. In een gevangenis in Berlijn hield hij een dagboekje bij, dat aan de vernietiging van zijn bezittingen is ontsnapt. Achterneef Hans (die drie jaar na Barends dood werd geboren) gebruikte het dagboekje slechts als vertrekpunt; zijn boek waaiert uit van de overpeinzingen van oom Barend naar de Stijkelgroep (een opgerolde bundeling van verzetsgroepen) tot het noodlot van de Nederlandse Joden in het algemeen.
Zo krijgt zijn lerares Nederlands aan het Gymnasium Celeanum dan toch nog gelijk, zegt Hans Davidson kort voor de presentatie van het boek. „Ze wist dat ik medicijnen ging studeren, maar ze zei altijd dat ik dokter én schrijver moest worden.” Het was een mooi proces, zegt hij, het schrijven van het boek over zijn vermoorde oom Barend, maar het ging hem niet in de koude kleren zitten. In de inleiding schrijft Hans Davidson dit: 'Er zijn nog maar weinig Joden over in Nederland, maar het antisemitisme 'bloeit' zoals tevoren. Mijn vroegere idee, dat de mens van nature goed is, heb ik verloren.'
Het dagboek van Barend Davidson, vergeten Zwolse verzetsstrijder. Uitgeverij Lecturis, 224 pagina's, € 22,50.

> **Mijn vroegere idee, dat de mens van nature goed is, heb ik verloren**
> Hans Davidson, neef